

Petra De Sutter: "Ik heb altijd beseft dat met één stap in de nationale politiek mijn persoonlijke verhaal in alle kranten zou staan."

DE LANGE MARS

DOOR ELKE LAHOUSSE & FOTO'S EVA VERMANDEL

Voor de tweewekelijkse reeks *De lange mars* portretteren journaliste Elke Lahousse en fotografe Eva Vermandel mensen die van ver komen. Mensen van ginder en mensen van hier die mentaal, fysiek, in hun carrière of in afstand een hele weg hebben afgelegd. Verhalen over de dingen die een mens onderweg meedraagt.

*Petra komt van het Griekse πέτρα,
steen, rots. Vrij vertaald:*

IEMAND WAAROP JE KUNT BOUWEN

Gynaecologe, ivf-expert, diensthoofd van het fertiliteitscentrum aan het UZ Gent, professor, senator voor Groen, amateurboeddhiste en boegbeeld voor personen met een genderstoornis: er zit véél mens in Petra De Sutter.

Altijd zo geweest, maar de goesting om voluit te gaan kwam pas tien jaar geleden. “Op mijn veertigste ben ik helemaal opnieuw begonnen.”

Stel: je loopt rond op een feestje waar je weinig mensen kent. Zeg jij dan: hallo iedereen, ik ben een vrouw?”
“Euhm, niet echt.”

“En ik neem aan dat je ook niet elke ochtend wakker wordt met de gedachte: ik ben een meisje.”

“Dat ook niet, neen.”

“Precies, ik ook niet. Je bent een vrouw en iedereen ziet dat ook. Je denkt er niet eens

aan om dat concreet te benoemen. Op een feestje heb je wel relevantere dingen over jezelf te vertellen. Maar voor iemand met een transgenderprobleem is dat anders. Man-vrouw-verschillen kunnen je dan, in het ergste geval, zó overweldigend en verwarrend dat alles wat je denkt en doet overschaduwd wordt door het gevoel dat je eigenlijk tot de andere sekse behoort. Ik wist op mijn vijftiende zeker dat ik in het verkeerde lichaam geboren was.”

We zitten in de bar van een hotel in het Oost-Vlaamse Oudenaarde en Petra De Sutter heeft, nog geen tien minuten ver in het gesprek, al het meest persoonlijke hoofdstuk uit

haar leven aangesneden. Niet dat de fertiliteitsexperts er zomaar over begon. Ik wilde eigenlijk weten hoe haar eerste dagen als gecoöpteerde senator voor Groen waren verlopen. Maar daarop trok ze de vraag meteen open, iets wat ze de komende uren zal blijven doen. “Ongelooflijk hoeveel bagger ik nu als politica over mij krijg”, zegt ze. “Dat heb ik tien jaar geleden bij mijn coming-out niet meemaakt. In België hebben mensen meer respect en sympathie voor iemand met een genderstoornis dan voor politici. Ik schrik ervan hoeveel vooroordelen mensen hebben, hoe ze iedereen over dezelfde kam

scheren. Voor veel mensen zijn alle politici louche figuren. Voor een genuanceerd verhaal is er weinig interesse.”

Wat zou u willen nuanceren?

“Dat niet alle senatoren zakkenvullers zijn. Als senator krijg je nu 2500 euro per maand voor een halftijdse job. Daar komt veel kritiek op, maar ik heb in mijn agenda ook wel twee en een halve dag per week vrijgemaakt om aan politiek te doen. Misschien denken mensen dat ik van plan ben om alleen op te dagen voor die acht officiële senaatsvergaderingen per jaar, maar dat is niet zo. Ik wil echt het verschil maken.”

Ik vraag De Sutter wat ze buiten de Senaat nog allemaal wil doen voor Groen. “Er is zoveel te doen naast de Senaat. Je kunt met veel mensen praten, projecten lanceren. Ik wil ook elke maandag het partijbestuur van Groen bijwonen, om de politieke actualiteit en de visie van Groen te bespreken. Politiek is nieuw voor mij en ik heb veel zin om me helemaal te smijten in al die randactiviteiten. Ik doe het niet voor het geld. Met een paar lezingen per maand zou ik als wetenschapper veel meer kunnen verdienen.”

De kritiek op de hoge verloning voor senatoren, in vergelijking met de magere bevoegdheid van de Senaat, doet De Sutter weinig. “*I couldn't care less*. Ik zal mijn ideeën en idealen met vuur verdedigen, maar ik lig echt niet wakker van de krantencommentaren. Wat mij tien jaar geleden overkomen is, heeft me ongelooflijk sterk gemaakt. De sleutel tot geluk is leren loslaten.”

U praat precies wel gemakkelijk over die periode in uw leven.

“Wat ik meegemaakt heb, is bijzonder existentieel. Ik wil er best wel over vertellen. Maar niet als je me enkel daarover zou interviewen. Ik sta voor meer dan dat. Transseksualiteit is een idee waar ik veertig jaar mee geworsteld heb. Pas tien jaar geleden heb ik mijn lichaam medisch en chirurgisch laten afstemmen op de vrouw die ik vanbinnen altijd was. Sinds die dag is mijn leven genormaliseerd. Ik ga niet meer slapen met twijfels en angst. Maar precies voor iedereen die wél nog worstelt, wil ik over mijn ervaring praten. Als ik één

Petra De Sutter: “Wat mij tien jaar geleden overkomen is, heeft mij ongelooflijk sterk gemaakt.”

persoon kan helpen die met suïcidale gedachten rondloopt vanwege een genderstoornis, is het al de moeite.”

Ze vertelt het met de rust en empathie die je van een goede arts verwacht. Ik kan me voorstellen dat Petra De Sutter zo tegen haar patiënten spreekt, als ze koppels uitlegt wat een ivf-behandeling inhoudt, of vrouwen moet vertellen dat ze misschien nooit zwanger zullen raken. Ik kan me voorstellen dat ze straks ook zo aan politiek gaat doen: enthousiast, goed voorbereid, met respect voor andere meningen. Wat ook meteen opvalt: De Sutter spreekt

“Ik heb deze zomer aan twaalf verenigingen laten weten dat ik mijn mandaat helaas niet kon verlengen. Het is me gelukt om twaalf keer neen te zeggen”

met haar handen. Heeft ze het over haar recente eedaflegging in de Senaat, dan heft ze onbewust haar rechterhand. Voegt ze eraan toe dat haar roeping als gynaecologe daardoor niet in het gevaar zal komen, grijpt ze naar haar onderbuik. Een nieuw wetsvoorstel dat ze graag realiteit ziet worden, ondertekent ze alvast met een kribbel in de lucht. En wanneer ze vertelt over het grootste onrecht dat haar ooit is aangedaan, gesticuleert ze zo druk dat het koffiekopje dat voor haar op tafel staat er bijna aan moet geloven.

TWAALF KEER NEEN

Op haar 51ste heeft Petra De Sutter alles bereikt waar een mens van kan dromen, zo zegt ze zelf. Ze is vast benoemd aan het UZ Gent, waar ze als gynaecologe al jaren aan het hoofd staat van het Centrum voor

Reproductieve Geneeskunde. Specialisatie: vruchtbaarheidsproblemen. Daarnaast zetelde ze tot voor kort in maar liefst twaalf verenigingen en commissies, waaronder het Agence de la Biomédecine in Frankrijk dat zich bekommert om bio-ethische vraagstukken in de geneeskunde. “De mentaliteit in Frankrijk verontrust me”, zegt ze. “Lesbische koppels met een kinderwens worden daar nog altijd gediscrimineerd en moeten stiekem naar het buitenland om zich met donorzaad te laten insemineren. Ik heb de voorbije jaren de oogkleppen van mijn Franse collega’s proberen af te doen. Maar ik ben op veel vijandige reacties gestoten.”

De Sutter was ook jaren lid van de Hoge Gezondheidsraad, een team van experts dat de federale minister van Volksgezondheid adviseert. “Al die dingen komen gewoon op mijn pad”, zegt ze. “Ik krijg vaak te horen dat ik een succesvolle carrière heb. Maar ik zie en grijp gewoon de opportuniteiten die op mijn weg vallen. Veel mensen laten kansen voorbijgaan. Maar ik zeg overal ja op, omdat ik mijn kennis wil verbreden. ’s Avonds in de fauteuil hangen is niets voor mij. Ik werk liever zeven op zeven, en elke zes weken neem ik bewust een paar dagen vrij. Alle dingen die ik de voorbije jaren buiten het ziekenhuis heb gedaan, hebben mijn blik enorm verruimd. Ik vond alles wat we in de Hoge Gezondheidsraad bespraken interessant, ook als het over radioactiviteit of gsm-stralen ging.”

Maar om daarnaast nog aan politiek te doen, moest Petra De Sutter toch keuzen maken. “Ik heb deze zomer aan twaalf verenigingen laten weten dat ik mijn mandaat helaas niet kon verlengen. Het is me gelukt om twaalf keer neen te zeggen (*lacht*). Alle maandelijkse vergaderingen en voorbereidingen die nu wegvallen, kan ik in mijn senatorschap investeren. Enkel drie belangrijke dingen blijf ik doen, waaronder zetelen in de raad van bestuur van de UGent, waar ik net verkozen ben met een mooie uitslag.”

Dat haar politieke move er nu pas komt, is niet toevallig. Hoe gelukkig en gedreven De Sutter vandaag van hier naar daar holt, zo eenzaam voelde ze zich vijftien jaar geleden nog. “Ik ben altijd politiek bewust

geweest”, zegt ze. “Mijn vader was in de jaren vijftig voorzitter van de CVP-jongeren. De politieke goesting heb ik van hem. Acht jaar geleden had ik al aan Groen laten weten dat ik hen graag wilde helpen. Maar ik heb altijd beseft dat met één stap in de nationale politiek mijn persoonlijke verhaal meteen in alle kranten zou staan. Dat heeft me tien jaar tegengehouden. Daar had ik geen zin in, vooral omdat ik een zoon heb, die nu negentien wordt. Tien jaar geleden wilde ik niet dat hij door vriendjes op school gepest zou worden. Maar toen parlementsleden Elisabeth Meuleman en Stefaan Van Hecke me vroegen of ik in mei op de Europese lijst van Groen wilde staan, zei mijn zoon meteen: voor mij moet je het niet laten, *go for it*. Dat was de laatste hindernis. Dat Groen deze verkiezingen ook meer inzette op gezondheidszorg en sociale aspecten, niet alleen op het milieu, heeft me helemaal over de streep getrokken. Ik wist dat het moeilijk zou worden om verkozen te raken voor het Europese Parlement. Maar een politieke intrede als gecoöpteerde senator zie ik helemaal zitten.”

Of ze als politica al haar eigen stijl gevonden heeft, wil ik weten. “Tijdens de campagneweek heb ik verschillende keren het standpunt van Groen moeten verdedigen in debatten overal te lande. Daar zat ik niet altijd op mijn gemak, het was de eerste keer dat ik zoiets deed. Groen-collega Bart Staes heeft me toen één raad gegeven. Hij zei: ‘Petra, je moet geen politieke trucjes van anderen kopiëren. Wees gewoon jezelf.’ Dat was fantastisch. Omdat ik me veertig jaar lang heb moeten voordoen als iemand anders.”

VOORTAAN IS HET PETRA

Op haar twaalfde hoort De Sutter dat een man uit het dorp zich heeft laten opereren en een vrouw geworden is. De reacties in haar omgeving zijn duidelijk: zo iemand verdient het niet om verder te leven. “Twee dingen gingen toen door mijn hoofd: het kan, mijn droom is realiseerbaar, maar ik mag er met niemand over praten want het is taboe. Ik had al enkele jaren het gevoel dat er iets niet klopte. Ik droeg stiekem de kleren van mijn zus- ▶

sen, zonder dat iemand daar thuis iets van merkte. Op mijn dertiende las ik de biografie van de Amerikaanse Christine Jorgensen, die in 1952 speciaal naar Kopenhagen was gereisd voor een geslachtsverandering. Ze was toen 26. Dat was de eye-opener die alles veranderde. Het internet bestond nog niet, maar door dat boek wist ik eindelijk dat er nog mensen waren met dezelfde gedachten als ik.”

De Sutter brengt in haar jeugd uren door in de bibliotheek, de enige plek waar ze bij mondjesmaat informatie vindt. “Ik kende de term transseksualiteit niet eens. Maar ik ontdekte al gauw dat in de afdeling rond psychologie en homoseksualiteit ook af en toe een boek stond over mijn probleem. Ik leende dan twintig romans uit, waaronder zware literatuur van Tolstoj en Dostojevski, en moffelde dat ene boekje ertussen, in de hoop dat de bibliothecaris niets zou opmerken. Later kocht ik in boekwinkels ook alle boeken die ik rond het thema kon vinden. Ik wilde begrijpen wat er aan de hand was.”

Vandaag kunnen kinderen die gender-atypisch gedrag vertonen veel sneller geholpen worden. Puberteitsblokkers kunnen, als dat nodig blijkt, de hormoonhuishouding beïnvloeden, waardoor de ontwikkeling van borsten, of een baardgroei, even wordt tegengehouden. Maar De Sutter zag in haar puberteit geen andere uitweg dan haar probleem leren beheersen. Ze gaat geneeskunde studeren. “In de geneeskunde vond ik de ideale mix van veel zaken die me interesseerden: onderzoek, psychologie, menswetenschappen. Dat ik als specialisatie gynaecologie koos, was geen toeval. Deels voelde ik natuurlijk affiniteit met die materie en was ik geboeid door de wetenschap die zich bezighoudt met vrouwenziekten. Maar vooral de stage was fantastisch: opereren, bevallingen begeleiden, de interne geneeskunde die daarbij komt kijken. Dat ik daarnaast in de reproductieve geneeskunde rolde, was wel toevallig. Ik kreeg tijdens mijn opleiding de kans om het ivf-laboratorium over te nemen. Had ik dat niet gedaan, dan was ik misschien eerder in de verloskunde of oncologie beland. Ik denk dat ik zo iemand ben die alles even graag doet. Ik denk dat ik ook een goeie ingenieur, advo-

caat of journalist had kunnen worden.” Jarenlang geloofde Petra De Sutter dat haar wens om een vrouw te zijn nog zou verdwijnen. Ze trouwt en krijgt een kind, maar daardoor raakt ze helemaal vast in wat ze “een valse constructie van zichzelf” noemt. “Dat ik plots in een vaderrol geduwd werd, maakte alles erger. Ik ben vandaag zo ongelooflijk blij met mijn zoon. Hij woont niet bij mij, we zien elkaar wel geregeld en hebben een goed contact. Hij was acht toen ik mijn transitie aanvatte. Op een bepaald moment kon ik niet meer verder. Het vrat me vanbinnen

“Als je ongelukkig bent en je laat negatieve gedachten makkelijk toe, dan zal je ongelukkig blijven”

helemaal op. Een vrederechter heeft toen beslist, uit onwetendheid, dat ik mijn zoon tijdelijk niet meer mocht zien. Hij wist niet wat een genderstoornis was en wilde het eerst laten onderzoeken door psychologen. Dat onderzoek heeft anderhalf jaar geduurd, hoewel experts een voor een zeiden dat het beter was dat mijn zoon en ik met elkaar in contact bleven. Voor een kind is het enorm ingrijpend een ouder zo lang niet te zien. Daar heb ik enorm onder geleden. Ik ben toen slechter behandeld dan iemand die in de gevangenis zit en zijn kinderen wel nog mag zien. Dat is het grootste onrecht dat me ooit is aangedaan. Misschien ben ik daarom vandaag zo allergisch voor schending van mensenrechten.”

Dat De Sutter uiteindelijk tot haar veertigste wachtte om de stap te zetten naar hormonen en een chirurgische ingreep, was omdat ze bang was om alles te verliezen. “Die stap zetten is een totale deconstructie van het leven dat je hebt opgebouwd. Je breekt jezelf letterlijk en figuurlijk tot op de bodem af, om een nieuw leven op te bouwen. Qua karakter en exper-

tise blijf je natuurlijk dezelfde persoon, maar ik was bang om vier dingen te verliezen: mijn partner, mijn zoon, mijn job en mijn ouders. Mijn ouders hebben het na een week aanvaard. Eerst schrokken ze natuurlijk, ze konden het niet plaatsen. Maar zodra ze over het onderwerp ingelezen waren, begrepen ze het. Ik heb sindsdien een heel goede relatie met hen.”

Ook haar collega's zagen er geen probleem in. “Ik had het grote geluk dat ik terechtkon bij mijn collega's van het genderteam. Zij zagen meteen dat ik een klassiek geval van genderdysforie was. Mijn grote coming-out heb ik minutieus voorbereid, met een mooie brief die ik tegelijk naar duizenden collega's en medewerkers gestuurd heb, waarin ik alles uitlegde en hen mijn nieuwe naam vertelde.”

Het is iets waar je niet meteen bij stilstaat. Dat iemand die een geslachtsverandering ondergaat, daarna zijn of haar eigen naam mag kiezen. “Veel mensen denken dat mijn vorige naam Peter was”, zegt De Sutter. “Dat is niet zo, maar ik ga ook niet vertellen wat het wel was. Petra heb ik altijd mooi gevonden. Een naam die je niet vaak hoort. In het Grieks betekent het rots, die symboliek vond ik wel mooi. Niet dat ik de betekenis van een naam zo belangrijk vind. Maar ik was wel ontroerd toen mijn vorige diensthoofd op de eerste vergadering na mijn coming-out het woord nam en zei: je hebt een mooie naam gekozen. Petra, de rots waarop we hopelijk nog vele jaren kunnen bouwen.”

“Ik heb in die periode twee patiënten verloren”, gaat ze verder, “maar ik heb er ook veel nieuwe voor in de plaats gekregen. Ik heb er ook twee mappen vol kaartjes en brieven met felicitaties aan overgehouden. Die smijt ik nooit meer weg. Dat was fantastisch. Voor de overweldigende steun die ik van het UZ Gent en de UGent kreeg, ben ik de rest van mijn leven dankbaar. Achter mijn rug zullen sommige mensen misschien wel geroddeld hebben. Maar ik hoop dat onze samenleving vandaag al meer begrip heeft voor mensen met een genderprobleem, net zoals homoseksualiteit eindelijk genormaliseerd is. Sinds Conchita Wurst het Eurovisiesongfestival won, vind ik mijn verhaal trouwens totaal onbelangrijk.”

MISVERSTANDEN

Haar telefoon gaat. Het is haar echtgenote aan de lijn, met wie De Sutter sinds tien jaar gelukkig samen is en drie jaar geleden getrouwd is. Of we geen zin hebben om ergens in de buurt te lunchen? “Geen slecht idee,” zegt De Sutter, “dan kunnen we daarna op zoek naar een handtas en nog wat vakantielectuur.” We rekenen onze koffies af en op weg naar brasserie Comte de Flandre, gelegen in een statig herenhuis op de Markt van Oudenaarde, vertelt ze over de misverstanden die er rond transsexualiteit en transgenders bestaan.

“Transgender is een paraplueterm die voor veel mensen bedoeld is”, zegt ze. “Maar elk transverhaal is anders. Een travestiet is iemand die opgewonden geraakt door zich in de kleren van het andere geslacht te hullen, maar niet per se tot het andere geslacht wil behoren. Een transseksueel daarentegen is iemand die de meest extreme transformatie ondergaat, met hormonen en een geslachtsoperatie, omdat hij of zij in het verkeerde lichaam geboren is. En dan zijn er allerlei tussenvormen, sommige transgenders willen wel hormonen, maar geen operatie.”

Petra De Sutter: “Ik heb zelf moeten ondervinden dat een positieve levenshouding wonderen doet.”

“Een ander misverstand is dat veel mensen denken dat je seksuele geaardheid door een transitie ook verandert”, gaat De Sutter verder. “Maar die twee dingen staan los van elkaar. Stel: je valt op vrouwen en je ondergaat een transitie, dan val je daarna niet plots op mannen. Ik ben altijd aange trokken geweest tot vrouwen en ben nu ook opnieuw getrouwd met een vrouw. Maar daarmee behoor ik ineens tot twee minderheidsgroepen, ik ben lesbisch én transvrouw. En tot slot heerst er ook veel verwarring rond het feit of een genderstoornis nu een biologische dan wel een psychologische oorzaak heeft. Maar voor mij is de oorzaak zeer duidelijk van biologische aard, zoals homoseksualiteit. Dat veel transseksuelen ook een psychiatrisch probleem hebben, is evident. Je komt niet zonder kleerscheuren uit zo’n transitie. Het heeft een enorme invloed op je werk, je relaties, je familie. Maar de psychologische problemen zijn het gevolg van een biologisch defect.”

Ik kan me niet inbeelden hoe het moet voelen, in het verkeerde lichaam zitten.

“Dat kun je inderdaad niet. Als je geen probleem hebt met je geslacht, is een genderstoornis iets onbegrijpelijks. Je kunt het nog het best vergelijken met zwaar ziek zijn. Wie erg ziek is, wil genezen, omdat je weet hoe goed het voelt om gezond te zijn. Eenmaal genezen, denk je niet langer aan je ziekte. Ook ik voel me genezen en denk niet langer aan mijn verleden. Ik voel me helemaal vrouw, niet langer transgender of transseksueel, die fase ben ik voorbij. Het proces waar ik door moest, was onvermijdelijk, maar daarna viel alles op zijn plooï. Zodra dat geen issue meer was, kon ik me voluit op andere dingen in mijn leven smijten.”

Een serveerster komt onze bestelling opnemen. De Sutter en haar echtgenote bestellen twee vegetarische gerechten. “Sinds enkele jaren eten we amper nog vlees. Vanwege de dieren, ja. Op dat vlak zijn wij echt twee *groenen* (lachend). Bij ons thuis in Horebeke leven we ook helemaal tussen de dieren en in het groen. Niets leuker op zondagnamiddag dan een wandeling met vrienden door de Vlaamse Ardennen.”

DRIEDELIG GEHEIM

Een week later spreken we nogmaals af, ditmaal op een terras in Gent. Petra De Sutter heeft haar vakantie in Frankrijk even onderbroken voor een belangrijke vergadering. Ik wil nog weten wie of wat haar in die moeilijkste jaren de moed gaf om door te gaan.

Boven een kriek vertelt ze me haar driedelige geheim: “Geluk zit in je geest. Als je ongelukkig bent en je laat negatieve gedachten makkelijk toe, dan zal je ongelukkig blijven. Maar als je optimistisch en positief bent, voel je je echt gelukkiger. Dat weten boeddhisten al eeuwen en ook in de geneeskunde zien we vaak dat de kracht van de menselijke geest het genezingsproces versnelt. Toch heb ik het zelf moeten ondervinden, dat een positieve levenshouding wonderen doet. In mijn allerdonkerste jaren was ik met die inzichten weinig bezig, maar later hebben die boeddhistische principes me enorm veel veerkracht geboden. Verlang niet wat je niet kunt krijgen, leer loslaten, dat soort dingen. Meditatie helpt daarbij. Als je daarin durft mee te gaan en je gedachten leert observeren, kun je enorm veel kracht putten uit je geest.”

“Daarnaast heb ik veel gehad aan verscheidene mentoren”, gaat ze verder. “Oud-collega Marleen Temmerman is daar één voorbeeld van. Zij is niet alleen een rolmodel geweest op professioneel vlak en later in de politiek, maar ook als mens. Hoe zij haar expertise altijd gebruikt heeft om vrouwen in Afrika vooruit te helpen, dat heeft me geïnspireerd om ook meer voor de maatschappij te doen. Ik geloof echt dat de goedheid van de mens de wereld kan verbeteren.”

“Wat me ten slotte automatisch bij mijn patiënten brengt. Ik haal veel voldoening uit de vooruitgang van de geneeskunde en de dankbaarheid van patiënten wanneer we hen aan een kind kunnen helpen. Ik ben 24 op 24 voor hen beschikbaar. Krijg ik op zondagavond een mailtje van een vrouw die zich zorgen maakt, dan zal ik meteen proberen te antwoorden. Dat naieve ideaal waarmee ik ooit geneeskunde ben gaan studeren, ben ik in al die jaren niet kwijtgeraakt. Ik heb een groot plichtsbef tegenover mensen in nood.”